

Студент 2 курсу

факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ІНФЛЯЦІЯ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ БЕЗПЕЧНИЙ РІВЕНЬ

Анотація. Розглянуто інфляцію як складне соціально-економічне явище. Проаналізовано ситуацію, що склалася в Україні за останні роки, а також виявлено найважливіші причини інфляційного зростання цін. Запропоновано широкий комплекс антиінфляційних заходів із метою подолання інфляції в Україні.

Аннотация. Рассмотрена инфляция как сложное социально-экономическое явление. Проанализирована ситуация, сложившаяся в Украине за последние годы, а также выявлены важнейшие причины инфляционного роста цен. Предложен широкий комплекс антиинфляционных мероприятий с целью преодоления инфляции в Украине.

Annotation. Inflation is considered as a complex socio-economic phenomenon. The situation in Ukraine over the recent years was analyzed, and major causes of inflationary price increases were identified. A wide complex of anti-inflation measures was offered to overcome inflation in Ukraine.

Ключові слова: інфляція, антиінфляційна політика, фінансова безпека держави.

Головним питанням стабільності економіки України є стан фінансової системи держави, адже фінансова система є одним із найефективніших важелів, за допомогою якого уряди мають змогу регулювати економічний розвиток.

Боротьба з некерованою інфляцією є однією з основних проблем державного регулювання, бо на цьому наріжному камені тримається вся соціально-економічна, фінансова й банківська політики. Необхідність у поданні інфляції обумовлена тим, що вона не лише призводить до тяжких соціально-економічних наслідків, а й за умов інфляції втрачається ефективність дії та відбувається деформація інструментів макроекономічного регулювання [1].

Питання інфляції та її впливу на сучасний стан фінансів країни висвітлено в працях зарубіжних та українських науковців, таких, як: Д. Лок, Дж. Мілль, В. Галь, А. Гальчинський, Є. Корнієнко, О. Петрик, В. Стельмах, В. Шевчук, А. Шаповалов.

Метою даної статті є визначення причин перебігу інфляції в Україні та шляхів її подолання.

Термін "інфляція" [2] (від лат. Inflatio) буквально означає "вздуття". Інфляція призводить до знецінення грошей унаслідок порушення законів грошового обігу і появи маси грошей, які не забезпечені товарами. Інфляція – це супутник паперових грошей, які мають властивість виконувати функцію засобу обігу, обслуговувати обмін товарів і послуг. Зростання цін потребує додаткового випуску паперових грошей, що порушує пропорційність і переповнює фінансові канали знеціненими грошима. Інфляція завжди супроводжується зростанням загального рівня цін, зниженням платоспроможного попиту населення, його життєвого рівня, розвитком тіньової економіки, посиленням злочинності та ін.

Одночасно інфляція – одна із найбільш гострих проблем сучасного розвитку економіки практично всіх країн світу [3].

Незалежно від стану грошової сфери товарні ціни можуть підніматися внаслідок змін циклічних і сезонних коливань, структурних зрушень у динаміці виробництва, монополізації ринку, державного регулювання економіки, введення нових податків, зміни кон'юнктури ринку, дії зовнішньоекономічних зв'язків, стихійних лих і т. д. Отже, зростання цін викликається різними причинами.

До інфляційних причин зростання цін можна віднести:

диспропорційність, або незбалансованість державних витрат і доходів, що проявляється в дефіциті державного бюджету. Якщо цей дефіцит фінансується за рахунок активного використання "друкарського верстата", це призводить до збільшення маси грошей в обігу, а, відповідно, і до інфляції;

зростання "відкритості" економіки тієї чи іншої країни, все більше залучення її до міжнародних зв'язків збільшують небезпечність "імпортваної" інфляції;

інфляція набуває самопідтримувального характеру в результаті інфляційних очікувань. Багато вчених країн заходу і України особливо виділяють, що подолання інфляційних очікувань населення і виробників – це найважливіше (якщо не головне) завдання антиінфляційної політики.

Антиінфляційна політика – це комплекс відповідних заходів державного регулювання економіки, які спрямовані на боротьбу з інфляцією (рисунк).

Рис. Заходи антиінфляційної політики

Протягом останніх п'яти років темпи зростання споживчих цін не опускалися нижче 10 % за рік. Інфляційні коливання у 2007 і 2008 роках були дуже значними, ситуація дещо погіршилась, особливо наприкінці 2008 року, що було пов'язано із початком кризових процесів у світових економіках і в економіці України зокрема. За даними Держкомстату, річний показник інфляції у 2007 році становив 16,6 %, а у 2008 році, попри прогнози уряду, він зріс на 5,7 % і становив 22,3 %. Цьому передувало значне підвищення зарплат і пенсій: темпи зростання доходів населення тоді збільшилися з 25 – 30 до 40 – 50 % на рік. Споживчий попит значно збільшився за рахунок стрімкого зростання зарплат, пенсій, соціальних виплат, що призвело до цінового тиску. Так, вже в 2010 – 2011 роках ситуація стабілізувалась, а індекс споживчих цін дорівнював 9,1 %, у 2011 році – 4,6 %, у 2012 році індекс споживчих цін дорівнював 0,2 %, у 2013 році – 0,5 %. Індекс інфляції в Україні в лютому 2014 року склав 100,6 %. За останніми даними уряду України прогнозує зниження ВВП у 2014 році на 3 %, а рівень інфляції від 12 до 14 %. Інфляція в державі буде високою ще довго – це вигідно великому бізнесу й політикам [3; 4]. У 2011 році найнижчі показники інфляції в країнах-членах ЄС спостерігались у Норвегії (1,2 %), Ірландії (1,2 %), Швейцарії (0,1 %), а у 2012 році – у Швеції (0,9 %), Норвегії (0,4 %) та Швейцарії (-0,7 %) [5]. Середнє значення інфляції у 2011 – 2012 роках становить 0,8 та 0,2 % відповідно. На відміну від Заходу в Україні та інших країнах, що здійснюють перетворення господарського механізму, інфляційний процес важко піддається забороні та регулюванню. Інфляцію підтримують інфляційні очікування, порушення народногосподарської збалансованості, а саме дефіцит держбюджету, негативне сальдо зовнішньоторговельного балансу, зростаюча зовнішня заборгованість, зайва грошова маса в обігу.

Слід зазначити, що в контексті фінансової безпеки "безпечний рівень інфляції" складає 5 %, але в процесі проведення згаданої кредитно-грошової політики на початковій стадії можливе перевищення цього значення. Побудова механізму забезпечення безпеки грошового ринку та інфляційних процесів потребує визначення критеріальних вимог до неї, тобто визначення граничнодопустимих значень фінансових та соціально-економічних показників (індикаторів), перевищення яких може провокувати фінансову нестабільність і фінансову кризу.

Методика розрахунку рівня грошової безпеки України визначає перелік таких індикаторів, які наведені в таблиці.

Таблиця

Розрахунок показників грошово-кредитної безпеки України за 2009 – 2013 роки [2 – 4]

№ п/п	Показники	Фактичне значення					Порогове значення
		2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік	
1	Рівень монетизації (відношення обсягу грошового агрегату М3 до ВВП), %	54,3	53,3	55,2	52,6	59,3	не більше 50
2	Швидкість обігу (відношення ВВП до обсягу грошового агрегату М2)	1,9	1,9	1,8	1,9	1,7	не більше 2
3	Обсяг готівки, % до ВВП	16,3	17,2	16,9	14,6	15,6	не більше 4
4	Рівень інфляції (до грудня)	122,3	112,3	109,1	104,6	99,8	не більше 107

	попереднього року), %						
5	Питома вага довгострокових кредитів у загальному обсязі кредитів, наданих комерційними банками, %	31,7	31,2	29,3	25,4	21,6	не менше 30
6	Рівень середньої процентної ставки кредитів комерційних банків відносно інфляції, %	5,9	3,8	7,9	5,7	4,5	не більше 5
7	Рівень доларизації грошового обігу, %	30,6	31,6	29,1	30,4	31,8	–
8	Рівень забезпечення грошової бази золотовалютними резервами, %	16,9	13,6	15,3	13,3	9,6	70 – 80 %

Виходячи із показників даної таблиці, можна спостерігати, що більшість показників грошової безпеки України не відповідають нормативному значенню, тобто існує безліч недоліків у проведенні монетарної політики, а саме: надмірна питома вага готівки в грошовому обігу; зменшення обсягів довгострокового кредитування; високий рівень доларизації тощо.

Таким чином, із викладеного видно, що інфляція – це складний багатопрофільний процес, що завдає серйозної шкоди економіці країни, її населенню. Зростання загального рівня цін у даний час тією чи іншою мірою охоплює практично всі країни світу. Боротьба з ним вимагає великих зусиль і матеріальних витрат.

Управління інфляцією становить найважливішу проблему грошово-кредитної і загалом економічної політики. При всій значущості скорочення державних витрат, поступового стиснення грошової емісії потрібне проведення широкого комплексу антиінфляційних заходів. Серед них: стабілізація і стимулювання виробництва, вдосконалення податкової системи, створення ринкової інфраструктури, підвищення відповідальності підприємств за результати господарської діяльності, проведення певних заходів із регулювання цін і доходів.

Реалізуючи розглянуті шляхи подолання інфляції та враховуючи досвід розвинених країн, рівень інфляції в Україні можна знизити, що приведе до більш стабільного стану вітчизняної економіки.

Наук. керівн. Возненко Н. І.

Література: 1. Алексеев И. В. Финансовые потоки и направления совершенствования фискальной политики / И. В. Алексеев // Налогообложение: проблемы науки и практики : монография / под ред. Ю. Б. Иванова. – Х. : ФЛП Либуркина Л. М. ; ИД "ИНЖЭК", 2009. – С. 215–227. 2. Алімпів С. В. Фінансова і монетарна трансмісія в економіці України / С. В. Алімпів // Фінанси України. – 2010. – № 5. – С. 23–30. 3. Долан Е. Макроэкономика / Е. Долан. – СПб. : Индекс, 2009. – С. 50–56. 4. Національний банк України. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/>. – Назва з екрану. 5. Шкарапова Е. Любой ценой / Е. Шкарапова // Контракты. – 2010. – № 18. – С. 10–15. 6. Державний комітет статистики України. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/>. – Назва з екрану. 7. Макконнелл Р. Экономикс: принципы, проблемы, политика / Р. Макконнелл, С. Л. Брю. – М. : Республика, 2001. – С. 4–13.